

prikaz nedavno objelodanjenih publikacija značajnih za istarsku, a time i hrvatsku historiografiju, a riječ je o monografiji Dušanke Urem *Limska gradina. Keramika s područja nekropole / The Limska gradina hillfort. Pottery from the cemetery area*, koja je izišla iz tiska 2012., te o prvome svesku *Dvegrajškoga zbornika*, koji je predstavljen 16. prosinca 2011. u kanfanarskoj galeriji Malenica.

Drugo izdanje *Dvegrajškoga zbornika* svjedoči o naporu Uredničkoga odbora da se svjetlu javnosti predstave obrisi ostataka višestoljetne lokalne povijesti, koja je duboko ukorijenjena u svijesti istarskoga čovjeka. Istraživanjem neprocjenjive materijalne baštine te poniranjem u pisanu izvornu građu, iz koje izvire mnoštvo zanimljivih fragmenata o kompleksnoj i slojevitoj stvarnosti minulih vremena, nastoji se pružiti uvid u politička, gospodarska i kulturna zbivanja koja su obilježila svakodnevicu određenoga mikroprostora, kao i koristan poticaj za daljnja i dublja proučavanja zanemarenih i nedovoljno poznatih tema iz prošlosti živopisnih zavičajnih sredina.

Samanta Paronić

Zbornik Lovranščine, knjiga 3, Lovran: Katedra Čakavskog sabora Lovran, 2014., 351 str.

Katedra Čakavskoga sabora Lovran izdala je i predstavila 2014. *Zbornik Lovranščine*, sazdan od radova predstavljenih na znanstvenom skupu *Lovran u riječi, riječi u Lovranu*, koji je održan u Lovranu u travnju 2013. godine. S obzirom na to da se radi o trećoj publikaciji koja predstavlja istraživanja vezana uz Lovran i okolicu, moglo bi se već govoriti o tradicionalnom izdanju. Kao što i samo ime skupa daje naslutiti, velika je pozornost posvećena upravo jezikoslovnim temama koje svoje uporište pronalaze u jezičnoj zbilji i baštini Lovranščine.

Zbornik se može podijeliti u tri dijela. Dok se u uvodnom dijelu čitateljstvu obraćaju Cvjetana Miletić i Igor Eterović, urednik *Zbornika*, središnji dio „Rasprave i članci“ (19–298) donosi jedanaest radova, od kojih čak deset izvornih znanstvenih članaka, a u završnom se dijelu nalazi trinaest osvrta, prikaza i izvješća vezanih za izdavačke ostvaraje koji se dotiču liburnijskoga područja.

Središnji dio Zbornika otvara rad „Pun naručaj nepozabjenih lovranskih besed“ (21-37) Mirjane Crnić Novosel i Ivane Nežić, koje su analizirale jezik u prozi i poeziji Marije Aničić i Milice Tuševljak, dviju književnica lovranskoga kraja, usporedbom lovranskoga govora sa zapisima u dijalektološkoj literaturi i njegovom analizom, uz ekscerpiranje dijalektološkoga materijala. Jasna je Vince radom „Jedan šaljivi tekst o Lovrancima“ (39-65) utvrdila da je jezik teksta zabilježenoga prije stotinjak godina i suvremenoga lovranskoga govora bez bitnih razlika, a svemu je pridodala i rječnik svih leksema iz polazišnoga teksta, kao i neobjavljen faksimil izvornoga zapisa. Mateo Žagar u preglednom radu „Lovranski glagoljski abecedariji“ (67-76) raspravlja o važnosti i posebnosti glagoljskih abecedarija kao minijaturne tekstne vrste u odnosu na druge pronađene abecedarije.

Sanja Holjevac i Anastazija Vlastelić radom „*Kvaderna kapitula lovranskoga* kao izvor za istraživanje hrvatske jezične povijesti“ (77-98) otvaraju zasebnu skupinu radova koja svoju građu crpi upravo iz zbirke notarskih isprava kroz nekoliko stoljeća koju je za tisak priredio Damir Viškanić. Ana Kovačević i Lucija Turkalj u radu „Zapažanja o sintaksi *Kvaderne kapitula lovranskoga*“ (99-112) pozornost posvećuju sintaktičkim posebnostima jezika *Kvaderne*. Nina Spicijarić Paškvan („Talijanizmi u *Kvaderni kapitula lovranskoga*“, 113-136) bavi se pitanjem talijanizama (romanizama) iz različitih semantičkih polja u hrvatskim upisima u *Kvaderni* kao predlošku, a mnogi od tih leksema i danas su prisutni u fondu liburnijskih čakavskih govora. U radu „Osobna imena u matičnoj knjizi krštenih uvrštenoj u *Kvadernu kapitula lovranskoga*“ (137-162) Anđela Frančić dotiče se strukturne i statističke analize onomastičke građe preuzete iz *Kvaderne* i potvrđuje ju kao iznimno antroponimijsko vrelo.

Antroponimijom su se bavili i Robert Doričić i Ivana Eterović („Antroponimija u ispravama lovranskoga notarskog ureda iz druge polovice 18. stoljeća“, 163-188), koji su istražili zbirku isprava lovranskoga notarskog ureda pridonijevši time dosad tek fragmentarno istraženom antroponimiji Lovranščine, ali i Mošćeništine i Veprinštine. Igor Eterović i Frane Babić iscrpnim istraživanjem (mikro)toponimije na području sela Tuliševica u radu „Prilog istraživanju toponimije Lovranščine: mikrotoponimija Tuliševica“ (189-232) otvaraju iz geografskoga, povijesnoga i jezičnoga aspekta prostor za sustavno istraživanje toponimije lovranskoga kraja iz najrazličitijih znanstvenih perspektiva. Roberto Žigulić i Sanja Biloš Žigulić („Sta-

novništvo južnog dijela lovranske gradske jezgre u XIX. stoljeću“, 233–282) sintetiziraju rodoslovne podatke iz lovranskih matičnih knjiga krštenih, vjenčanih i umrlih te daju snažan poticaj za daljnja sustavna rodoslovna istraživanja Lovranščine. Na koncu, Mateja Jerman u radu „Prilog poznavanju liturgijskih predmeta od plemenitih metala župne crkve Svetog Jurja u Lovranu“ (283–298) nudi odmak od jezikoslovnih tema te podsjeća na umjetnička bogatstva crkve svetoga Jurja, obradivši desetak liturgijskih predmeta, od kojih su dva dosad neobjavljena: pokaznica i kalež.

Posljednji je dio *Zbornika Lovranščine* („Osvrti, prikazi i izvješća“, 299–344) posvećen osvrtima i izvješćima o događajima koji su se održali na Lovranščini, ali uz to sadrži i prikaze drugih publikacija koje se dotiču Lovranščine. Tako Dušan Peršić piše o nazivima Kvarner i Karnar, a Robert Doričić iscrpno je predstavio knjige Slavena Bertoše *Migracije prema Puli: primjer austrijske Istre u novom vijeku* te *Zvončari i njihovi odjaci* Lidije Nikočević. Prikazan je i *Rječnik mjesnoga govora Pašjaka* Josipa Orlanda Hrvatina iz pera Ivane Eterović, a Cvjetana Miletić, dosljedna svojoj čakavštini, osvrnula se na *Moju stazu* Franje Matetića i deplijan *Ne ponovilo se... Komemoracija povodom stradavanja sela Vele Mune, Male Mune i Žejane, 5. svibnja 1944.* Dok je Vjekoslava Jurdana prikazala pjesničku zbirku *Jelitima* Vlaste Sušanj Kapićeve, ali i zbirku čitane poezije *Čakavski bard*, Ivana Eterović osvrnula se na izložbu *Glagoljica u Brseču, Mošćenicama i Mošćeničkoj Dragi: Trajni pečati hrvatske pismenosti i identiteta*, a Ana Montan prikazala je katalog izložbe *I moj nono je navigal: Brseč i Brseščina*. Igor Eterović predstavio je šesti broj *Mošćeničkoga zbornika*, a Roberta Dešković i Antonija Huserik izvjestile su o projektu prikupljanja jezične i tradicionalne baštine Lovranščine, koji je provodila povijesna grupa učenika Gimnazije Eugena Kumičića iz Opatije pod mentorstvom profesorice Sanje Simper. Naposljetku, Igor Eterović kao predsjednik donosi „Izvješće o radu Katedre Čakavskog sabora Lovran 2012. – 2014.“.

Na koncu, valja istaknuti kako i ovaj broj *Zbornika Lovranščine* predstavlja znanstveno i povijesno blago te vrelo Lovranščine, s visoko kategoriziranim radovima recenziranim od strane istaknutih jezikoslovaca, a u dijelu prikaza i osvrtu nudi sintezu događaja iz širega područja tema i lokaliteta. Sve ovo svjedoči o iznimnoj kvaliteti održanoga znanstvenog skupa koji je iznjedrio ovakav sveobuhvatan zbornik radova, kao i o naporima Uredništva koje je na sustavan način uspjelo objediniti različite aspekte

lovranske (i šire) zbilje kroz različita područja u prošlosti i sadašnjosti te postaviti temelje budućnim istraživanjima.

Nensi Rubinić Janjetić

Igor Jovanović, „Antifašizam u Istri – Prijedlog nastavne jedinice za osmi razred osnovne škole“, *Povijest u nastavi*, sv. 12, br. 24 (2), Zagreb: Društvo za hrvatsku povjesnicu, 2014., str. 77-115

U drugom broju časopisa *Povijest u nastavi* za 2014. Igor Jovanović objavio je stručni članak „Antifašizam u Istri – Prijedlog nastavne jedinice za osmi razred osnovne škole“. Ta je nastavna jedinica nastala kao dio šire inicijative za unaprjeđenje zavičajne povijesti u nastavi istarskih osnovnih i srednjih škola te je predstavljena 21. listopada 2011. u Puli na okruglom stolu *Antifašizam u nastavi povijesti u osnovnim i srednjim školama* u organizaciji Istarskoga povijesnog društva i Udruge antifašističkih boraca i antifašista Grada Pule.

Prijedlog nastavne jedinice obuhvaća razdoblje od 1918. do 1945. s naglaskom na antifašistički pokret i Drugi svjetski rat, a prema autorovu mišljenju može poslužiti učiteljima i nastavnicima povijesti kao dodatan materijal za stjecanje znanja o antifašizmu u Istri, kroz koji učenici mogu razvijati više vještina povijesnoga mišljenja (vještinu kronološkoga mišljenja, vještinu razumijevanja povijesne priče, vještinu analize povijesnih događaja i interpretacija, vještinu povijesnoga istraživanja, vještinu analize vrijednosnih povijesnih tema i zauzimanja stavova). Nakon obrade nastavnoga gradiva od učenika se očekuje da je u mogućnosti nabrojiti osnovni slijed događaja, prepoznati i objasniti promjene koje je donio fašizam, snalaziti se na povijesnom zemljovidu, razlikovati, uspoređivati i povezivati podatke iz različitih izvora te razviti interes za samostalno istraživanje zavičajne povijesti i interes za predmet.

U ovoj nastavnoj jedinici obradile bi se sljedeće povijesne teme: društveno-politički odnosi u Istri početkom 20. st., istarski fašizam, istarski antifašizam, otpor istarskoga sela, radništva i svećenstva prema fašizmu, Proštinska buna, Labinska republika, organizacije TIGR i Borba, pobune istarskih žena, sudjelovanje Istrana u Španjolskom građanskom ratu,